

دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه‌های همکار موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی

مقدمه

از سال 1393 با هدف نظام مند کردن تضمین کیفیت و نیز کنترل مستمر کیفیت انواع کودها، موسسه تحقیقات خاک و آب رسماً بر اساس دستورالعمل ابلاغی وزیر جهاد کشاورزی بعنوان متولی ثبت و کنترل کیفی انواع مواد کودی معرفی گردیده، از آن تاریخ کلیه مواد کودی تولیدی و وارداتی که قرار است در کشور توزیع شوند بایستی توسط موسسه بررسی و شماره ثبت دریافت نمایند. موسسه در راستای کنترل کیفی این کودها مرتباً از بازار عرضه نمونه برداری و کیفیت این مواد را بررسی و با خصوصیات ثبت شده مقایسه می‌نماید. لذا در راستای اصل 44 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، موسسه تحقیقات خاک و آب موضوع بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت آزمایشگاه‌های صاحب صلاحیت بخش خصوصی در امور تجزیه نمونه‌های مواد کودی را در برنامه کار خود قرار داده است. در همین راستا به منظور تبیین روشن شرایط آزمایشگاه‌های صاحب صلاحیت برای مشارکت در این برنامه بعنوان آزمایشگاه همکار و نظام‌مند نمودن نحوه انتخاب و مشارکت این آزمایشگاه‌ها با موسسه، این دستورالعمل تحت عنوان «دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه‌های همکار موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی» مشتمل بر 15 ماده و 16 تبصره در تاریخ 1401/11/11 به تصویب شورای تحقیقات موسسه تحقیقات خاک و آب رسید.

ماده 1: تعاریف

آزمایشگاه: واحدی است با هویت مستقل که به عنوان محل انجام آزمایشها شناخته شده و با مسئولیت مستقیم مدیر/مسئول فنی آزمایشگاه فعالیت می‌نماید و تقاضای همکاری با موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی را دارد.

تبصره: آزمایشگاه می‌تواند از نظر حقوقی در قالب یک شرکت مستقل یا وابسته به یکی از شرکتهای خصوصی/دستگاه‌های غیر دولتی یا دولتی فعالیت نماید.

موسسه: موسسه تحقیقات خاک و آب که مرجع تایید صلاحیت آزمایشگاه همکار برای تجزیه نمونه‌های مواد کودی می‌باشد.

مدیریت ثبت: مدیریت ثبت و کنترل کیفی مواد کودی

مدیریت امور آزمایشگاه‌ها: واحد مدیریت امور آزمایشگاه‌های موسسه تحقیقات خاک و آب

آزمایشگاه همکار: آزمایشگاهی است که صلاحیت آن برای همکاری با موسسه در زمینه سنجش حداقل یک خصوصیت در یکی از مواد کودی شیمیایی، آلی و یا زیستی بر اساس این دستورالعمل به تایید موسسه رسیده و «گواهی آزمایشگاه همکار» معتبر دریافت نموده باشد.

تبصره: در شرایط محدودیت تعداد یا توانایی آزمایشگاه‌های غیر دولتی یا تراکم نمونه‌ها در یک منطقه، آزمایشگاه همکار می‌تواند از بین آزمایشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های دولتی انتخاب شود.

تجهیزات آزمایشگاهی: دستگاه‌ها، لوازم و اقلام آزمایشگاهی که برای سنجش خصوصیات مواد کودی بر اساس روش‌های ابلاغ شده موسسه، مورد نیاز می باشد.

کمیته: کمیته بررسی تقاضاها و صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار
صاحب نمونه: شخص حقیقی یا حقوقی درخواست کننده آنالیز نمونه مواد کودی
مسئول فنی آزمایشگاه: فرد متخصص واجد شرایطی که مدیریت فنی آزمایشگاه و مسئولیت نتایج را برعهده دارد. نتایج آزمایشگاه فقط با امضای مسئول فنی، معتبر است.
مدیر آزمایشگاه/مدیر عامل: شخص صاحب امتیاز تاسیس آزمایشگاه
مجوز تاسیس و بهره برداری آزمایشگاه: پروانه بهره‌برداری صادره از سازمان نظام مهندس کشاورزی و منابع طبیعی، سازمان جهاد کشاورزی و یا سایر نهادهای قانونی مرتبط
گواهینامه: مدرکی که مستند تایید صلاحیت آزمایشگاه همکار خواهد بود.

ماده 2: هدف

کاهش تصدی‌گری دولت از طریق واگذاری تدریجی فعالیت تجزیه نمونه‌های کود به آزمایشگاه‌های غیر دولتی با رعایت الزامات و نیازها و تحت نظارت موسسه تحقیقات خاک و آب

ماده 3: مستندات قانونی

اساسنامه و شرح وظایف موسسه تحقیقات خاک و آب
قانون حفاظت از خاک
شیوه نامه ثبت مواد کودی

ماده 4: ترکیب اعضاء و وظایف کمیته بررسی تقاضا و صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار

به منظور بررسی و اظهار نظر نهائی در رابطه با تقاضاهای صدور، تمدید و یا ارتقاء گواهینامه‌های آزمایشگاه‌ها، رسیدگی به شکایات در رابطه با فرآیند بررسی و صدور مجوز همکاری، کنترل کیفی و رسیدگی به خطاها و تخلفات و سایر موضوعات مرتبط با آزمایشگاه‌های همکار، کمیته بررسی تقاضا و صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار با ترکیب زیر در موسسه تحقیقات خاک و آب تشکیل می شود. معاون پژوهش و فناوری موسسه (رئیس)، مدیر امور آزمایشگاه‌ها (دبیر)، مدیر دفتر ثبت و کنترل کیفی مواد کودی، دو نفر کارشناس صاحب نظر به انتخاب رئیس موسسه تبصره- دبیرخانه کمیته در محل مدیریت امور آزمایشگاه‌های موسسه مستقر می‌باشد.

ماده 5: شرایط آزمایشگاه‌های همکار

آزمایشگاه همکار موسسه باید دارای شرایط عمومی و فنی به شرح زیر باشد:

5-1: فضای آزمایشگاهی

هر آزمایشگاه با توجه به نوع فعالیت مورد تقاضا برای همکاری، از لحاظ فنی، ایمنی و ساختار آزمایشگاهی، باید ویژگیها و امکانات خاص مورد نظر را دارا باشد.

5-2: نیروی متخصص

متقاضی آزمایشگاه همکار می‌بایست هنگام ارائه تقاضا، فهرست و مشخصات افراد متخصص مرتبط با موارد تجزیه مورد نظر در نمونه‌های کود و نیز مسئول فنی آزمایشگاه را به موسسه اعلام نماید. مسئول فنی آزمایشگاه ملزم به حضور تمام وقت در آزمایشگاه می‌باشد.

تبصره 1- موسسه مجاز است در ابتدای بررسی‌ها یا در طول دوره اعتبار گواهینامه همکاری، از طریق برگزاری آزمون یا مصاحبه حضوری نسبت به بررسی کیفیت و صلاحیت مسئول فنی اقدام نماید.

تبصره 2- مسئول فنی آزمایشگاه مجاز به همکاری هم‌زمان با آزمایشگاه‌های دیگر نیست

تبصره 3- مسئول فنی آزمایشگاه‌های همکار می‌بایست در زمان ارائه تقاضا دوره‌های آموزشی لازم (به تشخیص موسسه) را گذرانده و گواهینامه‌های آنها را دریافت نموده باشد.

5-3: الزامات مدیریتی

- آزمایشگاه باید دارای شخصیت حقوقی بوده و مدارک و مستندات این موضوع را به موسسه ارائه نماید.
- آزمایشگاه متقاضی بایستی در زمان ارائه تقاضا مدارکی ارائه نماید مبنی بر اینکه مجاز به انجام تجزیه بر روی نمونه‌های مواد کودی می‌باشد.
- کلیه برگه‌های اساسنامه، فرم‌ها و مدارک ارسالی باید به امضای مدیر آزمایشگاه متقاضی (در رابطه با آزمایشگاه‌های وابسته به شرکت‌های خصوصی/دستگاه‌های غیر دولتی یا دولتی، بالاترین مقام شرکت/دستگاه)، رسیده و توسط ایشان مهرشده باشد.
- آزمایشگاه وابسته به شرکت‌های خصوصی/دستگاه‌های غیر دولتی یا دولتی باید پیش از ارائه تقاضا هویت آزمایشگاه داشته و سوابق فعالیت خود را حداقل به مدت یک سال ارائه نمایند.
- در رابطه با آزمایشگاه‌های تابعه شرکت‌های خصوصی/دستگاه‌های غیر دولتی و دولتی، بالاترین مقام شرکت/دستگاه باید متعهد شوند که ایشان و یا هر مقام دیگری در شرکت/دستگاه، مداخله‌ای در نتایج آزمایشگاه نخواهند داشت.
- آزمایشگاه‌های همکار موظفند در کلیه مراحل دریافت نمونه، آماده‌سازی، انجام تجزیه‌ها و نیز گزارش نتایج بر مبنای دستورالعمل‌های ابلاغی موسسه اقدام نمایند.

5-4: کنترل کیفی آزمایشگاه‌ها

آزمایشگاه همکار موظف است در برنامه‌های کنترل کیفی موسسه شرکت نموده و نتایج تجزیه نمونه‌های ارسالی را در اسرع وقت و بدون مطالبه هزینه، به موسسه اعلام نماید.

تبصره 4- هر آزمایشگاه موظف است نمونه‌های کنترل کیفی را خود تجزیه نماید. واگذاری کار تجزیه این نمونه‌ها به آزمایشگاه دیگر، تخلف محسوب گردیده و موجب لغو مجوز آزمایشگاه همکار خواهد شد.

تبصره 5- در صورتیکه نتایج تجزیه نمونه‌های ارسالی بر اساس برنامه کنترل کیفی موسسه، رضایت بخش نباشد، موضوع توسط دبیر، در کمیته مطرح و در رابطه با صدور اخطار کتبی و یا لغو مجوز آزمایشگاه همکار در این کمیته تصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده 6: الزامات

- دبیرخانه کمیته موظف است فهرست آزمایشگاه‌های همکار را در وبگاه موسسه درج و بروزرسانی نماید. فهرست مذکور از طریق پایگاه جامع اطلاعات مواد کودی کشور نیز در معرض اطلاع ذی نفعان قرار می‌گیرد.
- موسسه هیچ گونه مسئولیتی در خصوص کارایی برای آزمایشگاه همکار ندارد.
- آزمایشگاه همکار متعهد می‌گردد کلیه قوانین و مقررات تاسیس و بهره‌برداری از جمله قوانین و مقررات مرتبط با بکارگیری و پرداخت حقوق و حق بیمه کارکنان خود را رعایت نماید. موسسه هیچگونه تعهدی در زمینه الزامات قانونی مرتبط با آزمایشگاه همکار نداشته و در صورت اثبات عدم رعایت قوانین و مقررات جاری کشور توسط آزمایشگاه، گواهینامه همکاری لغو خواهد شد.
- آزمایشگاه همکار موظف است کلیه مراحل دریافت نمونه، تعرفه‌ها و نتایج تجزیه‌ها را بر اساس چارچوبی که موسسه اعلام می‌نماید (سامانه مدیریت اطلاعات آزمایشگاه‌های خاک و آب (www.swrilab.ir)) ثبت نماید.
- هرگونه تغییر در آدرس یا شماره تلفن آزمایشگاه، باید حداکثر طی 21 روز به دبیرخانه کمیته اعلام گردد.
- متقاضی آزمایشگاه همکار موظف است هزینه‌های بررسی صلاحیت، تمدید یا ارتقاء همکاری مشتمل بر انجام آزمون مقایسه‌ای، کنترل کیفی و ... را بر اساس اعلام موسسه، پرداخت نماید.
- در صورت بروز اختلاف در نتایج تجزیه آزمایشگاه همکار، تصمیم‌گیری نهایی بر اساس نتایج آزمایشگاه موسسه خواهد بود.
- آزمایشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های دولتی در شرایط خاص و در صورت داشتن صلاحیتها و شرایط لازم می‌توانند به عنوان آزمایشگاه همکار عمل نمایند.
- آزمایشگاه‌های وابسته به واحدهای تولید، توزیع و واردات کودها، بهسازهای خاک و بهبوددهنده‌های رشد گیاه نمی‌توانند به عنوان همکار موسسه معرفی شوند.
- موسسه مجاز است به صورت دوره‌ای یا موردی و بدون اطلاع قبلی اقدام به بازدید، نمونه‌برداری و انجام آزمون مقایسه‌ای در آزمایشگاه همکار نماید. آزمایشگاه همکار موظف است در این رابطه با نماینده اعزامی موسسه همکاری کامل داشته باشد.
- آزمایشگاه همکار در بررسی کیفیت نمونه‌های دریافتی از موسسه یا صاحبان نمونه‌ها که نتایج آنها قرار است توسط موسسه مورد استناد قرار گیرد، فقط مجاز به انجام و گزارش نتایج مواردی از تجزیه‌ها است که در گواهینامه صلاحیت همکاری آن آزمایشگاه درج شده باشد. گزارش سایر اندازه‌گیری‌ها از نظر این موسسه نامعتبر شناخته شده و تخلف محسوب می‌گردد.
- در صورتیکه بر اساس نتایج آنالیز نمونه توسط آزمایشگاه همکار، حقوقی به صاحب نمونه اعطاء یا از ایشان سلب شده باشد و بعداً اثبات شود که اعطای حقوق یا سلب حق مذکور ناشی از ارائه نتایج نادرست آزمایشگاه همکار بوده (به تشخیص کمیته)، مسئولیت جبران زیان و ضرر موسسه و یا صاحب نمونه بر عهده آزمایشگاه همکار می‌باشد و آزمایشگاه همکار موظف است براساس رای کمیته در این رابطه اقدام نماید.

ماده 7: فرآیند دریافت و رسیدگی به تقاضای همکاری

- 1-7- متقاضیان صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار موظفند فرم‌های تقاضا را از وبگاه موسسه اخذ نموده و پس از تکمیل به همراه مدارک و مستندات مورد نیاز بارگزاری نموده یا به دبیرخانه کمیته صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار در مدیریت امور آزمایشگاه‌های موسسه تحویل و رسید دریافت نمایند.

2-7- در این مرحله فرم‌های تکمیل شده همراه با مدارک ارائه شده توسط دبیرخانه مورد بررسی قرار می‌گیرد (حداکثر ظرف دو هفته).

3-7- در صورت تأیید مدارک مطابق با شرایط این دستورالعمل، در صورت نیاز بازدید کارشناسی از آزمایشگاه به عمل آمده و گزارش ارائه خواهد شد (حداکثر دو هفته).

4-7- در صورتیکه گزارش بازدید کارشناسی حاکی از احراز شرایط فیزیکی و فنی بعنوان آزمایشگاه همکار باشد، نمونه مجهول برای آزمایش‌های مقایسه‌ای توسط دبیرخانه به آزمایشگاه متقاضی ارسال می‌شود (حداکثر دو هفته برای ارسال نمونه و چهار هفته مهلت دریافت نتایج تجزیه).

تبصره 1: در موارد خاص مهلت ارسال نتایج به تشخیص دبیر کمیته قابل افزایش می‌باشد.

5-7- در مرحله بعد کلیه مستندات و مدارک همراه با گواهی دوره‌های آموزشی که از طرف موسسه الزامی اعلام شده است، گزارش بازدید کارشناس موسسه از آزمایشگاه و نتایج آزمایش‌های ممیزی جهت بررسی و تصمیم‌گیری نهائی به دبیرخانه کمیته ارسال خواهد شد.

تبصره 2- در صورت ارائه اطلاعات نادرست توسط متقاضی که بعداً در بررسی‌ها خلاف آن ثابت شود، درخواست آزمایشگاه در همان مرحله مردود خواهد شد.

تبصره 3- در صورت نقص مدارک یا اثبات عدم صلاحیت آزمایشگاه در بررسی‌های کارشناسی اولیه، پیش از ارائه پرونده به کمیته، موضوع رد تقاضا توسط دبیر کمیته به متقاضی اعلام می‌گردد.

ماده 8- آزمایشگاه متقاضی حق دارد نسبت به رد درخواست خود اعتراض نماید. اعتراض در کمیته مطرح و رسیدگی خواهد شد.

ماده 9- تایید گواهینامه آزمایشگاه همکار

در صورتیکه صلاحیت آزمایشگاه برای همکاری با رأی اکثریت اعضاء در کمیته تایید شود، موضوع با ذکر محدوده صلاحیت (فاکتورهای قابل اندازه‌گیری در مواد کودی معین) در قالب صورتجلسه کمیته تنظیم و به امضاء اعضاء کمیته خواهد رسید، گواهینامه آزمایشگاه همکار بر اساس صورتجلسه کمیته، توسط دبیرخانه تنظیم و با امضاء رئیس موسسه و مهور به مهر موسسه صادر خواهد شد. مدت اعتبار گواهینامه دو سال است که بر اساس بررسی نتایج عملکرد در مدت اعتبار، با تایید کمیته به صورت دو سالانه قابل تمدید می‌باشد.

ماده 10- بررسی عملکرد

در طول مدت اعتبار گواهینامه، بررسی‌های دوره‌ای از عملکرد آزمایشگاه‌های همکار (شامل کیفیت تجزیه‌ها، کارکنان، تجهیزات و...) توسط مدیریت امور آزمایشگاه‌ها صورت می‌پذیرد و نتایج در پرونده آزمایشگاه نزد دبیرخانه کمیته درج می‌گردد.

تبصره 1-: در صورت مشاهده هرگونه عدم تطابق با این دستورالعمل و یا سایر موارد ابلاغی لازم الاجرا و یا بروز تخلف، موارد به کمیته منعکس و بر اساس تصمیم کمیته نسبت به اخطار به آزمایشگاه یا لغو مجوز اقدام خواهد شد.

تبصره 2- آزمایشگاه همکار موظف است بخشی از هر نمونه ارسالی در قالب این دستورالعمل را که از طرف موسسه یا صاحب نمونه دریافت می‌کند، برای مدت یکسال در انبار مناسب نگهداری نماید. دسترسی کارشناس اعزامی موسسه در هر زمان به این نمونه‌ها آزاد بوده و کارشناس مجاز است از آنها برای برنامه کنترل کیفی، نمونه‌برداری کند.

ماده 11- تمدید گواهینامه

آزمایشگاه همکار باید حداقل سه ماه قبل از پایان اعتبار گواهینامه، در خواست کتبی خود جهت تمدید گواهینامه را به موسسه تسلیم نماید. موسسه باید حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت تقاضا، بر اساس نتایج بررسی عملکرد آزمایشگاه، نظر خود را در خصوص تایید و یا عدم تایید تمدید گواهینامه به متقاضی اعلام نماید.

تبصره 1- چنانچه آزمایشگاه همکار پس از تاریخ انقضاء گواهینامه جهت تمدید آن اقدام نماید، کلیه مراحل مربوط به صدور گواهینامه می بایست مجدداً انجام گردد.

تبصره 2- در صورتیکه هر یک از آزمایشگاه‌های همکار دارای پرونده مفتوح حقوقی در موسسه باشند بررسی تقاضای تمدید و ارتقاء گواهینامه آنها منوط به حل و فصل موضوع خواهد بود.

ماده 12- ارتقاء گواهینامه

آزمایشگاه همکار می تواند در صورت احراز شرایط لازم برای افزایش تعداد پارامترهای قید شده در گواهینامه، درخواست ارتقاء گواهینامه همکاری را به ضمیمه مدارک و مستندات لازم در وبگاه موسسه ثبت و ارسال نماید. دبیرخانه کمیته پس از بررسی شرایط و دریافت نتایج آزمایش نمونه‌های کنترلی ارسالی، موضوع تقاضا را همراه با مدارک و مستندات در کمیته مطرح و براساس رای کمیته اقدام خواهد نمود.

تبصره - در صورت مثبت بودن نتایج آزمایش‌های کنترلی و نیز نتایج بررسی عملکرد آزمایشگاه در مدت اعتبار، اصل گواهینامه قبلی از متقاضی اخذ و گواهینامه جدید مشتمل بر مجموع پارامترهای اولیه و جدید با مدت اعتبار دو سال صادر خواهد شد.

ماده 13- تخلفات

چنانچه آزمایشگاه همکار بنا به تشخیص کمیته، مرتکب تخلف (ات) گردد، به تشخیص کمیته متناسب با تخلف انجام گرفته از طریق اخطار کتبی اول، اخطار کتبی دوم، تعلیق و یا ابطال گواهی نامه با او برخورد خواهد شد.

ماده 14- مسئولیت

آزمایشگاه همکار در مقابل نتایج ارائه شده مسئول است و در صورت بروز هر گونه ابهام در نتایج یا شکایت از طرف صاحب نمونه، موسسه یا هر ذی‌نفع دیگر در هر جا، آزمایشگاه همکار طرف دعوی خواهد بود و بایستی از نتایج خود دفاع نماید.

ماده 15- در خصوص آزمایشگاه‌هایی که پیش از تصویب این دستورالعمل، گواهینامه آزمایشگاه همکار دریافت نموده‌اند، تا زمان تمدید گواهینامه و یا ارتقاء پارامترهای همکاری، به ایشان فرصت داده می‌شود تا شرایط این دستورالعمل را فراهم نمایند.